

วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม

ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*

DEMOCRATIC WAY OF LIFE OF STUDENT WATKOMETRATTANARAM CHIANGRAK NOI SUBDISTRICT, SAMKHOK DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE

พนัด ดั่งตีสี่¹, อนุชา ครูทำนา² และ พระลิขิต หล่องบุตรสี่³

Panut Duangtilee¹, Anucha Kruthumna² and Phra Likhit Longbutsi³

¹มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹Mahamakut Buddhist University

²⁻³โรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม

²⁻³Wat Komet Rattanaram School, Thailand

Corresponding author E-mail: amanichi2533@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายการวิจัย 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 2) การเปรียบเทียบวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินวิถีชีวิตประชาธิปไตย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากที่สุด คือ ด้านการระดมสมอง อยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ด้านสามัคคีธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านวินัยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง และ

* Received 27 December 2023; Revised 26 February 2024; Accepted 29 February 2024

นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยน้อยที่สุด คือ ด้านปัญญาธรรม อยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยแตกต่างกันกับวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : วิถีชีวิต, ประชาธิปไตย, นักเรียน

Abstract

The purposes of this study are 1) to study of democratic way of life of student Watkometrattanam Chiangraknoi Subdistrict, Samkhok District, Pathumthani Province. 2) to compare democratic way of life of student Watkometrattanam Chiangraknoi Subdistrict, Samkhok District, Pathumthani Province. Population used in this research were 36 students of Watkometrattanam School. The tools used to collect data include the Democratic Way of Life Assessment. Data analysis using percentages, means, standard deviations, and t-tests.

The result found that 1) the overall democratic way of life in school of student Watkometrattanam Chiangraknoi Subdistrict, Samkhok District, Pathumthani Province was moderate level. When considering each aspect found that the students had the most democratic way of life was Kharwadhamma. It was more level. Next was Samakhidhamma. It was more level. Winaidhamma was moderate level. And the students had the least democratic way of life was Panyadhamma. It was moderate level. 2) To compare democratic way of life in school of student Watkometrattanam Chiangraknoi Subdistrict, Samkhok District, Pathumthani Province. It was found that students lower secondary school have democratic way of life in school were different from the democratic way of life in school of students high secondary school by statistical significance at the .05 level.

Keywords : Way of life, Democratic, Student

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศที่ยังไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ การที่จะพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์จะต้องมีการเสริมสร้างประชาธิปไตยสู่เด็ก เยาวชน โดยส่งเสริมการศึกษาทั้งในด้านความรู้และการปฏิบัติตน เพราะการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ สร้างค่านิยมก่อให้เกิดความรู้ความความคิดเห็นความเชื่อต่าง ๆ แก่ผู้เรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่สถานศึกษาต้องสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของสถานักเรียน ในการเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตย เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นรากฐานสำคัญของประเทศในอนาคตและเป็นเสมือนคลื่นลูกใหม่ที่มีไฟพลังขับเคลื่อนประชาธิปไตย มีพลังความมุ่งมั่นสร้างสรรค์ มีดวงจิตที่สะอาด บริสุทธิ์ งดงาม ปราศจาก เลศนัย และผลประโยชน์ที่แฝงเร้นอยู่เบื้องหลัง ดังนั้น เยาวชนจึงเป็นต้นกล้าประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่งที่จะงอกงามขึ้นมาอย่างอุดมสมบูรณ์ ด้วยความเป็นประชาธิปไตย และด้วยสภาพการณ์ปัจจุบัน เป็นยุคแห่งความขัดแย้งทางการเมือง ส่งผลให้การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่พัฒนาก้าวหน้าเท่าที่ควร และในบางครั้งกลับถดถอยลงด้วยซ้ำ หากเยาวชนคนหนุ่มสาวเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยการศึกษารเรียนรู้และตระหนักในคุณค่าระบอบประชาธิปไตย รู้บทบาทและหน้าที่ของตน ดำเนินชีวิตตามหลักประชาธิปไตย โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การปฏิบัติตนตามแนวทางดังกล่าว จะสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศ พร้อมทั้งส่งผลให้การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยเกิดการพัฒนาอย่างไรก็ตามการที่จะให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตย หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องส่งเสริมสนับสนุนทั้งเรื่องการศึกษา การมีพื้นที่ให้กลุ่มเยาวชนได้แสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนโดยการประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้อย่างยั่งยืนสืบไป (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง นอกจากนี้แล้ว การศึกษายังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดำรงอยู่ในสังคม อย่างเป็นสุขอีกด้วย การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความ เจริญก้าวหน้าแก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่าง ด้านต่าง ๆ ได้ และเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลา และบริบทของสังคมไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา โดย ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่าง แท้จริง (กองวิจัยการศึกษา, 2544)

นอกจากนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษา คือ สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยมุ่งหวัง ว่าผู้ที่ผ่านการศึกษาแต่ละคนจะมีความสามารถและคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ มีสุขภาพ อนามัย ทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ มีความสามารถในการคิด และแสวงหาความรู้ อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทน มีความเป็นประชาธิปไตย รัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และความเหมาะสมของ การศึกษาแต่ละระดับ (กรมวิชาการ, 2542) แต่ที่ผ่านมามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้รัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้งในระดับโรงเรียนเป็น ปัญหาสำคัญและจำเป็นต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ปัญหาความรู้พื้นฐานทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและพฤติกรรมทางการเมืองของ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับ ปานกลางค่อนข้างสูง และมีความสนใจ ติดตามข่าวสารทางการเมืองและการสนใจมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางการเมืองในระดับน้อย (โคทม อาริยา, 2542)

จากความสำคัญของประชาธิปไตยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเยาวชนควรได้รับความรู้ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้โดยใช้ หลักการดังกล่าวเป็นแนวทาง สำหรับโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม แผนกสามัญศึกษา ตำบล เชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นโรงเรียนประจำ นักเรียนเป็นสามเณร จำนวน 36 รูป การปกครองนักเรียนมีการจัดตั้งสภานักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนแต่ละชั้น ทำหน้าที่ประสานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมามีการทำกิจกรรมต่าง ๆ พบว่า ส่วนมากจะเป็นคณะกรรมการนักเรียนทำ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนคนอื่น ๆ เท่าที่ควร ส่งผลให้กิจกรรมไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร สังเกตได้จากข้อมูลบันการลงชื่อเข้าร่วมกิจกรรม ของนักเรียนในช่วงปีการศึกษาที่ผ่านมา เช่น กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน ปี การศึกษา 2565 มีผู้เข้ากิจกรรม จำนวน 22 รูป และกิจกรรมการจัดงานวันวิสาขบูชา ปี การศึกษา 2565 มีผู้เข้ากิจกรรม จำนวน 20 รูป เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความ สามัคคีและอาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งกันที่สุดในที่สุด

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตยของ นักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม โดยมุ่งศึกษาถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมา เสริมสร้างการพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยนักเรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบล เชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยค้างนี้ คือ แบบสอบถาม มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 33 ข้อ ดังนี้

1. ด้านวินัยธรรม จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านการวะธรรม จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านสามัคคีธรรมจำนวน จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านปัญญาธรรม จำนวน 5 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว นำมาลงรหัสเลข (Code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน

2. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว มาบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แบบสำเร็จรูป

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ประกอบด้วย

1) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 2) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการหาค่าร้อยละ

3.2 การวิเคราะห์ระดับวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2533)

ระดับ 5 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยมาก

ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยมาก

2.51-3.50 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยปานกลาง

1.50-2.50 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยน้อย

1.00-1.50 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร เพื่อพรรณนาข้อมูลพื้นฐานของประชากร ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบเป็นอิสระ (t-test independent)

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 60.30 รองลงมาเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 39.70

2. วิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการระดมรองลงมา คือ ด้านสามัคคีธรรม ด้านวินัยธรรม และด้านปัญญาธรรม ตามลำดับ

2.1 วิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านวินัยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มากที่สุด ได้แก่ นักเรียนรู้จักประหยัดและอดออม รองลงมา คือ นักเรียนยึดมั่นในกรอบระเบียบของโรงเรียนสังคมหรือวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและน้อยที่สุด คือ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

2.2 วิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านการละเว้นธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มากที่สุด ได้แก่ นักเรียนไม่ละเมิดทรัพย์สินสถานที่ของผู้อื่นและส่วนรวม รองลงมา คือ นักเรียนมีความเคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และน้อยที่สุด คือ นักเรียนพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

2.3 วิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านสามัคคีธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มากที่สุด ได้แก่ นักเรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รองลงมา คือ นักเรียนใช้หลักเหตุผลและความถูกต้องในการแก้ปัญหาของกลุ่ม และน้อยที่สุด คือนักเรียนรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

2.4 วิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านปัญญาธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข่าวสารและประมวลเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้สติปัญญาได้ รองลงมา คือ นักเรียนสามารถตัดสินใจโดยใช้เหตุผลได้ และน้อยที่สุด คือ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลได้

3. การเปรียบเทียบวิถีชีวิตประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า

3.1 วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทาง .05

3.2 วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านวินัยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านการวาระธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านสามัคคีธรรม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 วิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ด้านปัญญาธรรม แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยที่พบในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรพิจารณากิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนว่ามีความเหมาะสมและน่าสนใจหรือไม่อย่างไร และดำเนินการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และมีการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนทุกครั้งหลังจากจัดกิจกรรมแล้ว

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดโครงการฝึกอบรมการพูดในที่สาธารณะให้กับนักเรียนอย่างน้อย 3 เดือนครั้ง และควรมีการติดตามสังเกตพฤติกรรมการพูดของนักเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงถึงภาวะความเป็นผู้นำให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด การพูดและการทำในสิ่งที่ถูกต้อง และยอมรับมติหรือกติกาของโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน และการมอบหมายงานให้

นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อประเมินถึงการให้ความร่วมมือและการแสดงออกถึงพฤติกรรมความเป็นผู้นำและผู้ตามของนักเรียนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน

4. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลได้น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจะจัดการโครงการเสวนาให้กับนักเรียนอย่างน้อย 3 เดือนครั้ง เพื่อให้ นักเรียนให้รู้จักการค้นคว้าข้อมูล เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการเรียน และเสนอความต้องการของนักเรียนทั้งหน้าห้องเรียนและในที่ประชุม เพื่อจะได้ฝึกให้นักเรียน ได้คิดวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคและเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 1
2. ควรจะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาพูดในที่สาธารณะให้กับนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม
3. ควรจะศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2542). การสอนตามสภาพที่แท้จริง. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา. (2545). ประชาธิปไตยในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา.
- กองวิจัยการศึกษา. (2544). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยการศึกษา.
- โคทม อาริยา. (2542). การเลือกตั้งระบบใหม่. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2533). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร:สุริยวิยาศนาสน์.
- โรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม. (2566). รายงานประจำปีการศึกษา 2565. ปทุมธานี : โรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). เยาวชนกับการมีส่วนร่วมพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เอกนรินทร์ คล้ายหิรั้ม. (2556). รายงานผลการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยนักเรียนในโรงเรียนโชติคณะเกษมบ้านเมืองงาม อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.